

Paar de me conjunctuur indicatoren

ESB van 21 augustus 1994. De jongstleden waar-
de van de indicator van de conjunctuurindicatoren
gebruik van con-
indicatoren. Volgens de auteur
waakt voor 'grafische
voorzichtigheid gebou-
ten van informatie uit
deze grafieken 'voor het zeer recente ver-
leden, het heden of de toekomst'. Voor
het gebruik van conjunctuurindicatoren
geldt echter hetzelfde als voor het
gebruik van welk instrument of gereed-
schap dan ook: lees eerst de gebruiksaan-
wijzing. Bij juist gebruik is zo'n instru-
ment waardevol, bij onoordeelkundig
gebruik risicovol.

Hoe ernstig is het door Kroon gesignal-
eerde probleem dat indicatoren met
terugwerkende kracht verschuiven en dat
het verleden niet vastligt? Mijns inziens
zijn bijstellingen aan het rechtseinde
van de conjunctuurindicator niet te ver-
mijden. Een afwijkend cijfer, zoals bij
een omslag het geval zal zijn, wordt
namelijk in eerste instantie weggefilterd.
De indicatoren moeten immers een
'gestroomlijnde' vorm hebben. Zou dat
niet het geval zijn en zou een indicator
een wat bibberend verloop kennen, dan
zou de interpretatie van buigpunten zeer
veel problemen opleveren.

Stel bij voorbeeld dat na een aantal
maanden van steeds slechtere cijfers plot-
seling een vrij gunstig cijfer wordt
bekendgemaakt. De conjunctuurindica-
tor zal zo'n gunstig cijfer in eerste instan-
tie beschouwen als een verstoring en dit
wegfilteren. De indicator blijft dus dalen.
Stel dat de volgende maand opnieuw een
gunstig cijfer wordt bekend gemaakt.

Met terugwerkende kracht wordt dan
ook de vorige maand aangepast; de stor-
ingsterm is kennelijk minder groot. Zou
daarentegen het nieuwe cijfer echter
opnieuw slecht zijn en was het vooraf-
gaande cijfer inderdaad door een toeval-
lige omstandigheid vrij gunstig, dan zet
de daling van de indicator onveranderd
door. Zou in dat geval het voorgaande
cijfer niet zijn gefilterd, dan zou de
gebruiker van de indicator op het ver-
keerde been kunnen worden gezet. Er
moet dus een compromis worden gevon-
den tussen het wegfilteren van 'vreemde'
cijfers en het tijdig signaleren van omsla-
gen. Inherent aan de gehanteerde
methode is dan, dat het rechter uiteinde

van de indicator iets gaat 'zwabberen'.
Onze ervaring is echter, dat dit zwabbe-
ren beperkt is en het gebruik van de indi-
cator niet belemmert.

De conclusie luidt dan ook dat conjunc-
tuurindicatoren nuttig kunnen zijn, mits
zij op de juiste manier worden gebruikt.

Meer in het algemeen kan echter wor-
den geconstateerd, dat vooral de laatste
jaren realisatiecijfers en voorspellingen in
toenemende mate als absolute waarheden
worden beschouwd en geïnterpreteerd en
veel te weinig in perspectief worden
gezien. Dat geldt niet alleen voor de
financiële markten, maar ook voor onze
politici (die bij een raming van 100.000
extra banen de komende vier jaar niet,
maar bij 120.000 extra banen wel tevren-
den zijn).

Groeiramingen op één (of zelfs twee) cij-
fers achter de komma zouden eigenlijk
moeten worden geïnterpreteerd als een
gemiddelde; een groei van een half pro-
centpunt meer of minder is even zeer
mogelijk. Iets dergelijks geldt voor con-
junctuurindicatoren. In plaats van door
een teelens naar dit soort cijfers te kij-
ken, zou de waarnemer zich juist moeten
bedienen van een groothoeklens. Veel
van de door Kroon gestelde 'problemen'
raken dan vanzelf buiten beeld. Boven-
dien wordt voorkomen, dat men hijgerig
van het ene naar het andere cijfer springt
en zich het hoofd moet breken waarom
het meest recente cijfer een fractie
afwijkt van de voorlopige realisatie van
enige tijd geleden of van de 'algemene'
verwachting.

Jos Custers

*De auteur is werkzaam bij de Stafgroep
Economisch Onderzoek van Rabobank
Nederland. Hij schreef deze reactie op
persoonlijke titel.*

'Mental frame'

Met buitengewoon veel interesse heb
ik kennis genomen van het artikel
'Nederland efficiencyland' van de hand
van M.A. Zegveld in ESB van 11 mei
jongstleden. In zijn analyse maakt hij
duidelijk dat Nederlandse bedrijven lij-
ken te kiezen voor de efficiency-strategie.
Tegelijkertijd wordt duidelijk dat deze
weg niet zonder gevaren is. Zo gevaarlijk
zelfs, dat hij voorstelt om het roer dras-
tisch om te gooien en af te koersen op
een differentiatie-strategie.

Met zijn analyse ben ik het van harte
eens, maar wat de aanbevelingen betreft
zie ik toch een aantal problemen opdoe-
men. Zegveld lijkt er in zijn artikel imp-
liciet vanuit te gaan dat de BV Neder-
land 'gekozen' heeft voor de efficiency-
strategie. Het is voor mij nog een open
vraag in hoeverre hier sprake is van een
vrije keuze. Liget de zaak werkelijk zo
simpel, dat we op enig moment in het
verleden evengoed voor de differentiatie-
strategie hadden kunnen kiezen? Zijn we
wel zo vrij om voor de toekomst die
keuze te maken? De vraag stellen, is haar
beantwoorden: naar mijn overtuiging
hebben we gekozen voor de weg, die het
beste bij het karakter van de Nederlander
past. De 'mental frame of mind' van de
Nederlander is niet ingesteld op differen-
tiëren. Opvallend genoeg, blijft in dis-
cussies en analyses over de concurrentie-
kracht van Nederland, dit sociologische
aspect tot op heden buiten beeld.

De discussie over het advies van de
'Commissie laagste segment van de
arbeidsmarkt' (Commissie Andriessen) in
hetzelfde ESB-nummer, vond ik in dit
licht bezien bijzonder illustratief. Alle
door de Commissie bedachte maatrege-
len komen feitelijk neer op het verder
vervolmaken van de efficiency-strategie.
Maatregelen die de differentiatie-
strategie zouden kunnen ondersteunen wor-
den jammerlijk gemist. Van Wijnbergen
deelt daarom terecht een onvoldoende
uit aan de Commissie. Alleen wanneer
we begrijpen waarom we ons steeds ver-
der op het efficiency-pad laten dringen,
kunnen we werken aan het verwijderen
van de blokkades die ons het differenti-
eren belemmeren. En alleen differentiatie
garandeert een duurzame groei van de
werkgelegenheid. Ook voor het laagste
segment van de arbeidsmarkt. We zullen
het moeten hebben van maatwerk, dat
ons op het lijf geschreven is.

J.M.M. de Win

*De auteur is werkzaam bij het
Ministerie van Landbouw, Natuur-
beheer en Visserij. De reactie is
geschreven op persoonlijke titel.*

**De redactie verwelkomt reacties
van economische - maar ook niet
economische - aard op artikelen
die in ESB zijn verschenen.**